

VALORACIÓ DEONTOLÒGICA DE L'ÚS EN ELS MITJANS DE
COMUNICACIÓ DEL TERME IL.LEGAL COM A ATRIBUT PERSONAL

INTRODUCCIÓ

L'ús correcte del llenguatge és el primer i elemental deure dels que –com és el cas de periodistes o escriptors- són professionals de l'idioma.

Això els obliga a evitar la utilització de les paraules amb un significat diferent al que tenen en realitat, i per això els manuals d'estil recomanen consultar el diccionari sempre que sigui necessari per resoldre qualsevol dubte.

Així mateix, és una exigència deontològica bàsica evitar en el tractament de la informació expressions amb contingut vexatori o discriminatori respecte a determinades persones o col·lectius.

SOBRE L'ÚS CORRECTE DEL LLENGUATGE

L'ús que del terme “immigrant” es fa en els mitjans de comunicació és amb freqüència incorrecte: així succeeix, per exemple, quan s'utilitza respecte de les persones que són interceptades a les pateres, que en realitat no són **immigrants** (persones que “*s'han establert en un altre país*”) sinó **emigrants** (persones que “*han abandonat el seu país d'origen*”), segons les definicions del Diccionari de Maria Moliner i de la Reial Acadèmia.

També és incorrecte l'ús de l'adjectiu “**il.legal**”, aplicat amb freqüència juntament amb el terme “**immigrant**”, perquè no es pot afirmar mai d'una persona (que és subjecte de drets) que “**és contrària a la Llei**” (significat del terme segons els mateixos diccionaris) quan, precisament, la definició d'una persona és la d'ésser humà subjecte de drets i obligacions definides per la llei.

Encara és molt més incorrecte l'ús del sintagma “**il.legal**”, recentment encunyat per certs mitjans de comunicació per a designar les persones mancades d'autorització administrativa per a residir a Espanya, terme que, com és lògic, no queda recollit en cap diccionari en aquesta accepció substantivada.

SOBRE ELS EFECTES DE L'ÚS INCORRECTE DEL LLENGUATGE

El Codi Deontològic del Col·legi de Periodistes de Catalunya indica en el seu punt número 12: *“Actual amb essencial responsabilitat i rigor en el cas d’informacions o opinions amb continguts que puguin suscitar discriminacions per raons de sexe, raça, creences o extracció social o cultural així com incitar a l’ús de la violència, evitant expressions o testimonis vexatoris o lesius per a la condició personal dels individus i de la seva integritat”*.

El fet que les úniques persones a les quals els mitjans de comunicació adjudiquen, incorrectament, el qualificatiu d’**“il.legals”** siguin els emigrants procedents d’altres països o els immigrants que no tinguin autorització administrativa per a residir a Espanya i mai els infractors d’altres normes administratives (a vegades de major transcendència social) i ni tant sols els delinqüents, constitueix un tractament clarament discriminatori contrari a les més elementals normes deontològiques.

D’altra banda, l’ús repetit i exclusiu en els mitjans d’aquest terme en relació amb aquest col·lectiu està conduint a que s’instal·li en l’opinió pública la percepció que l’expressió **“immigrant il.legal”** equival a delinqüent i, per extensió, el deteriorament de la imatge dels immigrants en general.

Amb independència de les causes que hagin originat aquestes expressions, el fet és que tenen un clar contingut vexatori i contribueixen en gran mesura a una criminalització en la consciència col·lectiva, no sols de les persones que intenten emigrar des dels seus respectius països d’origen cap a altres, cercant millors condicions de vida, sinó que deteriora també la imatge de tots els ciutadans extracomunitaris que resideixen en el nostre país, amb els consegüents riscos que suposa per a la convivència en una societat cada vegada més plural.

Per evitar que els mitjans de comunicació continuïn tenint un paper important en aquest procés de discriminació i criminalització dels immigrants, és imprescindible que revisin el seu llenguatge i deixin d’utilitzar el terme **“il.legal”** substituint-lo per altres formes més adequades als principis deontològics de la professió i més correctes, segons el context:

- **“emigrant de** (país d’origen)”: quan es tracti de persones que no s’han establert encara en territori espanyol.
- **“clandestí”**: quan es faci referència a la forma, d’amagat, en què un immigrant ha entrat en el territori espanyol: com un polissó d’un vaixell o d’un avió, a través de la frontera, etc.

- **“discriminats”**: quan en el treball informatiu es vulgui potenciar la imatge del tracte d’inferioritat, marginació i exclusió del que són objecte els immigrants.
- **“sense permís de residència”**: referint-se a persones establertes irregularment en territori de l’Estat espanyol.
- **“indocumentat” o “sense papers”**: terme d’ús cada vegada més comú i generalitzat i de connotacions menys pejoratives –malgrat no és sempre correcte ja que, en general, les persones a les quals es refereix tenen papers d’identificació, encara que els manqui el permís de residència-.

Comissió de Defensa del
Col.legi de Periodistes de Catalunya

Barcelona, 25 de gener de 2000